

Původní cíl se utopil v alkoholu.

FOTO: PATRIK BORECKÝ

Městská divadla pražská uvádí muzikál Lazarus, který po sobě zanechala rocková legenda David Bowie.

Existenciální loučení Davida Bowieho

Zpráva o úmrtí jedné z největších ikon britské popkulturní scény Davida Bowieho zasáhla v roce 2016 hudební svět. Skladatel, zpěvák a příležitostný herec však i navzdory rakovině jater, která ho v posledních měsících života těžce sužovala, stačil po sobě zanechat hned dvojí epitaf, album Blackstar a muzikál Lazarus, sestavený z písní z celé zpěvákovy kariéry.

David Bowie udivoval svět popmusic už od počátku 70. let nečekaným střídáním hudebních stylů. Od glam rocku se dostal přes apokalyptické vize a experimenty až k elegantní elektronické hudbě, pak se zase navrátil k niternějším a komplikovanějším hudebním formám, k soulu nebo fúzi elektronického a kytarového rocku s jazzem.

Jeho neodmyslitelnou součástí byla uhrančivá, chameleonská image, extravagantní kostýmy a líčení. K nejproslulejším patřila stylizace do postavy androgynního mimozemšťana Ziggyho Stardusta s bíle nalíčenými tvářemi a rudými vlasy, na niž odkazuje i pražská inscenace.

Bowie své poslední dílo vytvořil ve spolupráci s irským dramatikem Endou Walshem. Na samém sklonku života si tak splnil sen, neboť pokusu o zhudebnění Orwellova románu 1984 se kdysi musel vzdát kvůli problémům s autorskými právy.

Lazarus přímo navazuje na filmovou verzi sci-fi románu Waltera Tevise Muž, který spadl na Zemi (česky nevyšla, slovenský překlad vyšel ve sborníku Planéta exilu). Bowie ve filmu z roku 1976 ztělesnil ústřední postavu Thomase Newtona, mimozemšťana, jenž přistává na Zemi, aby pro obyvatele své domovské planety našel záchranu před smrtícím suchem. Jenže se mezi pozemšťany rychle zaplete do sítě milostných vztahů a komerčních zájmů, narazí na nepochopení a po několika drastických zážitcích propadne alkoholu.

MIMOZEMŠŤAN, NEBO BLÁZEN?

Muzikál Lazarus je situován do newyorského bytu, kde ústřední hrdina Thomas Newton, upoutaný po letech na lůžko, tráví veškerý čas holdováním ginu a obsesivním sledováním televize. V průběhu děje se pak střetává s reálnými i fantaskními postavami, aniž je možné určit, zda jde o sérii vzpomínek, o sondu do nejhlubších pater podvědomí či o delirické stavy vyvolané soustavnou konzumací alkoholu. Newton může být stejně dobře mimozemšťanem, který ví, že se nedokáže vrátit na svou planetu, i psychicky nemocným člověkem v zajetí halucinací.

Pražská inscenace v režii Mariána Amslera však dává přednost jinému, hlubšímu výkladu. Newton je

tady především alter egem samotného Davida Bowieho, vyjádřením zpěvákových traumat, touhy po nalezení naděje i jeho tušení blízkosti se smrtí. Newton se postupně střetá s asistentkou Elly, se záhadnou Dívkou i s bizarním vrahem Valentínem, a je jen na divákoví, aby posoudil, kdy jde o prelud a kdy o realitu. Z fragmentů životních příběhů i ze vzpomínek na dávnou lásku Mary-Lou tak lze seskládat obraz umělceva rozdrásaného nitra, odhalit skrytý smysl jeho hudební tvorby i básnických, někdy až surrealistických písňových textů.

Dlužno podotknout, že přijetí muzikálu na mnoha evropských scénách i v zámoří nebylo jednoznačné. K častým výtkám patřilo to, že dílo postrádá souvislý příběh a že působí příliš odtaziť. Nejvíce pravděpodobně narazili inscenátoři, kteří se vydali cestou hýřivé barvitosti, k níž by snad Bowieho odkaz mohl při velmi zběžném pohledu svádět.

Režisér Marián Amsler se rozhodl pro úplně opačný postup, a právě proto jeho cíleně nevypravná inscenace dosahuje takové účinnosti. Potemnělá scéna v omezené barevné škále s několika žebříky a chodbami má takřka industriální ráz. Ve spojení s přiměřeně bizarními kostýmy či líčením výborně koresponduje s fragmentárním dějem i s temnou atmosférou jednotlivých písní

interpretovaných v původní anglické verzi. Překlady písňových textů do češtiny si divák může číst na zadní stěně jeviště. Naopak veškeré české dialogy jsou pro případné zahraniční publikum simultánně převáděny do angličtiny.

Úvodní scéna, v níž ústřední hrdina uvězněn ve svém pokoji zpívá titulní píseň Lazarus z alba Blackstar, přiznává inspiraci zpěvákovým suggestivním videoklipem evokujícím vědomí blízkého konce. Poté se Newton spouští otvorem pod postelí dolů na scénu, aby se tak obrazně vydal na dušezpytnou pouť do hlubin vlastní duše. Amslerova režie osciluje mezi přízračnou snovostí a reálnou konkrétností.

SONGY JEHO ŽIVOTA

V muzikálu zazní řada známých songů ze 70. a 80. let (The Man Who Sold the World, Changes, Life on Mars?, Heroes) i z pozdějšího období. Většina z nich se dočká mimořádně zdařilých interpretací, a to jak zásluhou dobře zpívajících herců, tak výtečně šlapající šestičlenné kapely a dvou doprovodných vokalistek. Jedním z vrcholů večera byl hit Absolute Beginners uzavírající první polovinu představení, při jehož interpretaci se postupně vystřídají všichni protagonisté večera.

Největší pozornost se pochopitelně upíná k ústřední postavě Newtona. Igor Orozovič ji naplnil bolestí, smutkem a existenciální úzkostí, ale obohatil ji o záblesky světla a smíření se s nevyhnutelným odchodem ze světa. Silného emocionálního účinku dosahuje přesně volenou hereckou kresbou i intonačně bravurní a nadoraz procítěnou interpretací každé z písní.

Pozoruhodné jsou také pěvecké a herecké výkony představitelky obou hlavních Newtonových protihráček. Asistentka Elly Niny Horákové je žena frustrovaná životem v nevydařeném manželství. Rychle propadá Newtonovou kouzlu, na čas se dokonce dobrovolně vzdává vlastní identity, aby nemocnému muži evokovala jeho dávnou modrovlasou lásku Mary-Lou. Jediným symbolem naděje se však stává snová Dívka, snad přízrak, snad bytost odjinud, k níž se Newton upíná jako ke své poslední spáse. Hvězda televizního seriálu Most! Erika Stárková obdařila postavu Dívky tajemným oparem i dětskou bezelstností a příjemně překvapila i vyzrálou pěveckou interpretací Bowieho písní. Ze zbývajících mužských postav se nejlepšího ztvárnění dostalo groteskně démonickému Valentínovi v podání Pavla Smolárika.

Příjemným bonusem k představení byla programová brožura se všemi použitými písňovými texty.

První české nastudování muzikálu Lazarus se ostře vymyká převládajícím představám o nezbytné povrchnosti a libivosti daného žánru. Progresivněji zaměřená dramaturgická linie Divadla Komédie získala uvedením existenciálního Bowieho díla zcela mimořádný titul.

Největší pozornost se pochopitelně upíná k ústřední postavě Newtona. Igor Orozovič ji naplnil bolestí, smutkem a existenciální úzkostí, ale obohatil ji o záblesky světla a smíření se s odchodem ze světa.

SAŠA HRBOTICKÝ
divadelní kritik